

ЛИСТ ДО БІЖЕНЦІВ

Моя історія втечі і порятунку, зцілення і повернення додому.

Я адресую цього листа тим з вас, хто збирається вирушити у подорож у вигнання, хто вже у дорозі і тим, хто знайшов дім у кінці подорожі.

Дозвольте мені поділитися з вами своїм досвідом і запропонувати вам слова мудрості, практичні поради і щиру підтримку від того, хто пройшов дорогою біженця і знайшов шлях додому.

I: ПОКИДАЮЧИ ДІМ

«У школі вас цього не навчили»

Ви ніколи не знаєте, коли це може статися з вами. Ми не могли б уявити себе у такій нужді. Ми дивимося навкруги на велику кількість переміщених людей у нашому суспільстві і питаємо себе, як це має бути страшно покинути все і опинитися у такому нещасті і відчаї. Ми обманювали себе, що таке ніколи не могло б трапитися з нами.

Вас не навчають цього у школі – коли слід тікати і що брати із собою. Було 3 години ночі, коли ми нарешті приєдналися до довгої черги людей, які незабаром стануть біженцями и перетнуть кордон з Руанди у Конго. Пройде ще два роки і чотири місяці перш ніж ми знову зможемо побачити наш дім, і не у всіх нас буде такий привілей: мій син, батько і сестра були серед тих, хто помер у вигнанні.

Дорогий потенційний біженцю...

Чи зараз час тікати? Ніхто не зможе відповісти вам на це питання. Зовнішні фактори можуть підганяти вас, але кожен має прийняти своє рішення у свій час.

На практиці ми дізналися, що вистачає ковдри на холодний час, маленької каструлі, п'ятилітрової пляшки води, ліків, зовсім трохи одягу, будь-якої консервованої їжі, їжі, яку можна з'їсти за два-три дні. Візьміть телефони і усім дітям молодше п'яти років почепіть на руку браслет з вашим іменем і адресою.

Тримайтеся групи і станьте у чергу. У беззаконному середовищі кількість буде служити вам захистом. Тримайтеся ближче до жінок і старших людей; у жорстоких людей є тенденція ставитися до них поблажливо. Не приймайте пропозиції іти кудись наодинці.

На кордоні буде представлено кілька організацій. Намагайтеся якнайшвидше зареєструватися. Якщо вам запропонують оселитися з багатьма або у приватнім помешканні, краще вибрати помешкання з багатьма людьми.

Купіть або отримайте місцеву СІМ карту, щоб ви могли слідкувати за новинами і спілкуватися з тими, хто залишився позаду.

Насамперед будьте переконані, що страждання швидко закінчатся. Економте свою енергію. Вам знадобляться усі ваші внутрішні ресурси у наступній фазі інтеграції.

II: ЗНАЙДІТЬ РИТМ

«Ви не поїдете додому завтра».

Ви травмовані, виснажені і знаходитесь у абсолютно чужому середовищі, тепер ви повинні бути дуже практичними. Немає орієнтирів для новоприбулих. Ми, біженці, повинні набувати знання швидко і хаотично.

До цього дня я не розумію, як я та моя сім'я змогли увійти у стан «емоційного оніміння», коли ми намагалися пристосуватися до життя у таборах біженців у Конго. Ми повинні були обходити мертві тіла, носити важко нагружені сумки на голові і днями обходитися без ванни та їжі. Деякі люди з проблемами здоров'я тижнями мусили обходитися без ліків, інші з пораненнями мусили лікуватися самі. Інші загинули від виснаження, спалаху холери і зневоднення. Діти були залишені у скрутному становищі, деякі все ще на грудях своїх померлих матерів. Усі вільні куточки були перетворені на туалети. Сморід стояв огидний.

Згадуючи це зараз, все що я можу сказати, це те, що Бог подарував нам другу шкіру, товсту шкіру, щоб ми могли вижити. Ми відкрили, що ми маємо скриті ресурси всередині нас, які у цих немислимих обставинах дали нам змогу нормально прийняти наше нове становище.

І – всупереч усьому – були деякі елементи нормальності. Я здивувався, побачивши, як пасторів і священників навчають організовувати церковні служіння на вільних місцях, і учителів, які записували дітей у класи. Робітників соціальних професій просили пожертвувати свої уміння для найбільш вразливих людей у суспільстві. Виявилося, що коли люди втрачають почуття часу, соціальні контакти і елементи, які роблять життя змістовним, вони потребують ритму (режиму).

Дорогий біженцю...

Коли ти приїжджаєш туди, де задовольняються твої базові потреби, зупинися. Залишайся на одному місці достатньо довго, щоб встановити режим і свою власну систему підтримки.

Не загрузай у жалю до себе і невдоволенні. Опановуй нові навички, продовжуй освіту, приєднайся до клубу або спортивної команди. Дозвілля і сміх дозволяються, вони можуть стати твоїм порятунком. Відправ своїх дітей до «школи», який би формат вона не мала. Активно вивчай мову, дізнайся про народ, який тебе прийняв, і шукай місцеву церковну громаду.

Звичайно, ти захочеш дізнатися, що відбувається вдома, але найважче – це отримати правдиву і надійну інформацію. З місцевою СІМ картою та нормальним інтернетом ви зможете напряму зв'язатися з друзями і родиною. Поспішіть опанувати ці технології, якщо ви ще ними не користуєтесь, оскільки вони будуть для вас рятувальним кругом.

До цього моменту ви примирилися з тим, що не попадете додому завтра. Зараз це ваш дім. Це ваше життя.

III: СТИКАЄМОСЯ ІЗ ЛЮДСЬКИМИ ОБМЕЖЕННЯМИ

«Інстинкт виживання сильний»

Біженці ведуть надзвичайно вразливе і нестабільне життя, що загрожує невизначеністю. Один з найбільших викликів – як зберегти свою людяність, ідентичність або почуття призначення і значення у таких умовах.

Багато людей божеволіють від мук і страждань такого існування. Багато намагаються поховати свій біль, гнів, відчай і розпач у алкоголі, наркотиках і усіх видах аморальної поведінки. Знамениті люди не можуть винести думки, що мають жити як нікчемні жебраки.

Це не дивно. Коли люди доведені до межі, ми шукаємо шляхи до емоційного оніміння. Це також пояснює, чому це може бути так важко притримуватися почуття правильного і неправильного, коли само наше існування видається таким крихким. Інстинкт виживання дуже сильний і може затьмарити совість. Люди роблять те, що мають робити, щоб вижити.

Ми можемо думати, що існують певні межі, які ми ніколи не перетнемо, але у часи серйозної вразливості – у відчаї за існування, допомогу або розраду – неможливо сказати, на що ми здатні.

У моєму випадку ми жили на обмежений бюджет. Моя жінка спонукала нас пити мало води і тримати невелику кількість каші під рукою для наших двох маленьких дітей. Ми носили наше майно, порівну розділивши його між собою, а моя жінка ще й несла нашу найменшу дитину на спині. Подорож у невідомість здавалася безкінечною. Ми ішли і бігли майже два дні. У моменти найбільшої слабкості, я відкривав маленьку пляшечку, щоб випити один-два ковтки, заховавшись у натовпі від погляду моєї жінки. Декілька крапель каші давали мені сили продовжувати їти, поки ми не прийшли на місце, де могли відпочити. Можливо, це звучить банально, але це була огидна крадіжка, порушення угоди і поведінка, негідна справжнього чоловіка і батька.

Я чекав роки, поки ми не повернулися на батьківщину, перш ніж я відчув, що можу говорити про те, що я зробив у тій довгій дорозі. Мені треба було зізнатися у цьому і, роблячи це, я відкрив зцілення у глибинах мого духу.

Подальша етична дилема, з якою я стикнувся, була в тому, що в серці я був проти війни. Але багато тих, хто перебували зі мною у таборі, відчували, що це був їхній обов'язок зробити внесок у «військові зусилля» дома. І місцеві бували дуже жорстокими: «Вам нема чого тут робити, купа боягузливих невдах. Якби ви не хотіли битися за вашу країну, ми би не були покарані. Вертайтесь туди, звідки ви прийшли, брудні паразити!» Такі жорстокі слова залишили незгладимі враження на багатьох з нас.

Це був ще один жорстокий урок, який ми повинні були вивчити на цьому довгому шляху. Не тільки наше власне суспільство може повернути проти нас. І це не тільки наші співвітчизники-біженці, доведені до межі, які можуть підвести і зазнати невдачі.

Коли ми приїхали до нашого нового народу, багато молодих людей запропонували допомогу і гостинність. На жаль, для багатьох це стало пізно зрозуміло, що їхній план був вибрати нужденних з натовпу, ізолювати їх, обшукати їх і відібрати і ту мізерну власність, яку вони мали. Це само по собі було достатньо погано, але деякі пішли ще далі – вони гвалтували жінок. Менш педантичні представлялися агентами безпеки і крали гаманці, годинники і все, що вони вважали цінним.

Коли спалахнула холера, деякі люди продавали рідкісну IV сироватку по надзвичайно високим цінам. Я був свідком, як декілька місцевих і емігрантів, яких призначили роздавати їжу, крали її і продавали. Деякі з тих, хто працював у недержавних організаціях поводитися як «пани» і ставилися до нас, як до тварин.

Звичайно, як ми знаємо, не усі біженці святі. Деякі вже скоїли жахливі речі – від мародерства і пограбування до відвертого вбивства. Але у більшості випадків це були невинні, виснажені і травмовані люди, у яких відібрали і ті дрібки, які вони мали – їжу, гідність, безпеку, віру у людяність...

Дорогий біженцю...

Я не знаю, що є правильним і неправильним, коли ідеться про політичну діяльність, але найкраще, що ти можеш зробити, це залишатися вірним своєму сумлінню. Твоя відданість своєму народу і своїй країні не повинна змушувати тебе зрадити своє почуття правильного і неправильного.

Мій досвід біженця також навчив мене, що «бог», якого ми шукаємо у формі міжнародної спільноти – це обман. Це пусте. Ми розуміємо, що могутні країни можуть вибирати, яку історію розповісти, базуючись на своїх власних інтересах. Вони можуть нагодувати або заморити голодом.

Як християнин, я спонукаю вас молитися Богу про стійкість. Моліться, щоб ви могли робити правильний вибір і не впасти у відчай і розпач,

моліться про прощення, коли вам його не вистачає. Пам'ятайте, що усі ми маємо здатність брехати, красти, перетинати межу, робити огидне. Не дозволяйте усьому цьому довести вас до гіркоти і цинічності, а краще нехай це дозволить вам бути милосерднішим до себе та інших, брати на себе відповідальність і проживати своє життя з відкритими очима.

IV: ЗЦІЛЕННЯ І ПРОЩЕННЯ

«Зцілення – це свідомо дія»

Я розповідав про те, як ми якось відключили емоційні реакції на жахи навколо нас, коли ми вперше прибули у табір у Конго. Це було правильно і необхідно для нас. Якщо ми хотіли практично потурбуватися про себе та один про одного, ми повинні були відкласти нашу скорботну подорож. Як біженці, ми не могли дозволити собі зупинитися і дозволити нашим спогадам повторювати жажливі образи, а нашій емоційній системі почувати смуток.

Ми були біженцями два роки, жили у постійному страху і загрозі. 28 років потому, коли я намагався написати про свій досвід, я був постійно здивований певними живими спогадами, які знову спалахнули.

Хоч якими сильними і стійкими ми могли бути, ми не можемо завжди ховатися від травми. Але я вірю, що ми можемо подолати її через зцілення, прощення і примирення.

Дорогий біженцю...

Зцілення – це свідомо дія. Ти мусиш бажати цього. Гіркота поглинає і руйнує тебе як біженця. Ти не обов'язково будеш мати можливість поговорити напряду з людьми по той бік конфлікту, але ти все ще маєш силу позбавити їх твого власного гніву і образи, і звільнитися.

Кого ще ми маємо простити? Можливо, ти хочеш простити свій народ або керівників за те, що заподіяли вам страждання, або ти повинен простити країну, яка тебе прийняла, за те, що розчарувала тебе, коли ви найбільше потребували гостинності і гуманності від інших. Можливо, ваш чоловік одружився поки вас не було, або ваша

жінка шукала втіху з іншим партнером. Можливо, понад усе ти повинен простити себе за безлад, за падіння, за невдачі.

Не чекай підказки, щоб почати процес зцілення. Зараз час прощення. Проте примирення є можливим, коли ти повернешся додому або простягнеш руку дружби тим, на кому стоїть клеймо ворога. Ось чому найглибше зцілення і примирення відбувається, коли ти повертаєшся додому.

V: ЗНАЙТИ ДІМ

«Ні, я не шкодую»

Не всі захочуть повернутися. Деякі поселяться у іншій країні, будуть важко працювати і по шматочкам із попелу відроджувати красу життя.

Для нас не було вибору. Табори були знесені. Ситуація у Конго ставала все більш нестабільною, і ми повинні були повернутися додому, щоб уникнути обстрілів. Як дивно було іти по колу, і ми тепер вже були біженцями на нашій власній батьківщині.

Ми були збентежені почуттям того, що ми були чужинцями у нашому власному народі. Ми повинні були провести декілька місяців у транзитних таборах нашої рідної країни перш ніж нам дозволили працювати або займатися бізнесом. Нас змушували почуватися винними за те, що ми втекли. Друзі не хотіли зустрічатися з нами. Країна навіть запровадила спеціальні програми, щоб «реабілітувати» нас, перш ніж нам дозволили влитися у систему.

Пам'ятаю, як один знайомий запитав мене, чи не шкодую я, що вибрав шлях втечі і провів два роки серед злочинців у таборах. Я швидко це обдумав, але зрештою відповів з усією щирістю: «Ні, я не шкодую».

Я підрахував усі переваги наших страждань. Моя віра як християнина сильно зросла і Біблія стала для мене реальною. Мені була дана можливість служити бідним і знедоленим у час їх найбільшої нужди. У моменти жорстокого тиску я багато дізнався про себе та інших. Я усвідомив сенс життя; що справді значиме і важливе.

Дорогий біженцю...

Повернення додому – це ваше власне рішення і буде залежати від багатьох факторів. Через медіа ви можете почути, що ваш регіон тепер безпечний і стабільний. Можливо, члени родини спонукають вас повернутися додому. Але це тільки ваше рішення, нікого іншого.

Якщо можливо, роздайте або продайте все, що можете, тому що вам потрібні будуть кошти, щоб розпочати життя заново. Звичайно організації ООН та інші групи можуть допомогти вам з реінтеграцією, але ви не отримаєте стільки ж допомоги, як коли ви були біженцем.

Коли ви перетнете кордон, ви будете почуватися дивно, ніби ви в іноземній країні. Вас очікує холодний прийом від сусідів і родичів. Людям буде важко зрозуміти, як до вас ставитися. У тих, хто залишився, сформується певна спорідненість, а ви залишитесь аутсайдером. Ви неминуче набудете деякі іноземні звички і поведінку.

Не бійтеся перевезти усю сім'ю в інше місто. Можливо, буде краще завести нових друзів і знайомих, ніж терпіти біль від того, що ваші родичі вас не приймають. Після того, як ви знову дець оселитесь, знайдіть свій ритм.

Запасіться великим об'ємом милосердя і будьте готові вислухати жахливі розповіді про зраду, наклепи і покарання. Ви почуєте багато історій на кшталт: «Коли вони приїхали, ми із здивуванням дізналися, що «М» вів їх увесь цей час».

Можливо, ви ніколи не дізнаєтеся, що сталося з «М» після закінчення війни. Пробачте «М». Пробачте їм усім. Якщо існує щось, чого ви навчилися з вашого досвіду вигнання, то це перш за все те, що ви поняття не маєте, що б ви зробили, якби були на їх місці. Можливо, вони жили і померли з таємницями, які ви ніколи не почуєте.

ВІДНОВЛЕННЯ ІСТОРІЇ

Відлуння вашого перебування у вигнанні буде продовжувати дивувати вас впродовж життя, з новими уроками і відкриттями про речі, які ви маєте. Я можу говорити про свою відчуженість від матеріальних речей, мої

реалістичні очікування від життя і суспільства, мою мотивацію продовжувати опановувати нові навички, мою широку і глибоку мережу друзів, сім'ї, колег і зв'язків, що охоплюють народи і культури – я би не мав нічого цього без досвіду біженця.

Залежно від того, де ви знаходитесь у вашій подорожі, я молюся, щоб Бог усього милосердя підтримував вас, щоб добрі і надійні люди відкрили свої серця і домівки для вас і щоб одного дня ви знайшли свій шлях додому – що б це для вас не означало. Є дуже багато того, що ми не можемо контролювати як біженці. Я сподіваюся, що з часом ви зможете відновити свою історію, ваш статус, вашу ідентичність як людини, яка пройшла через вигнання і перемогла.

Від колишнього біженця з любов'ю і солідарністю.